

Spillvattenledning Grisslinge, Värmdö

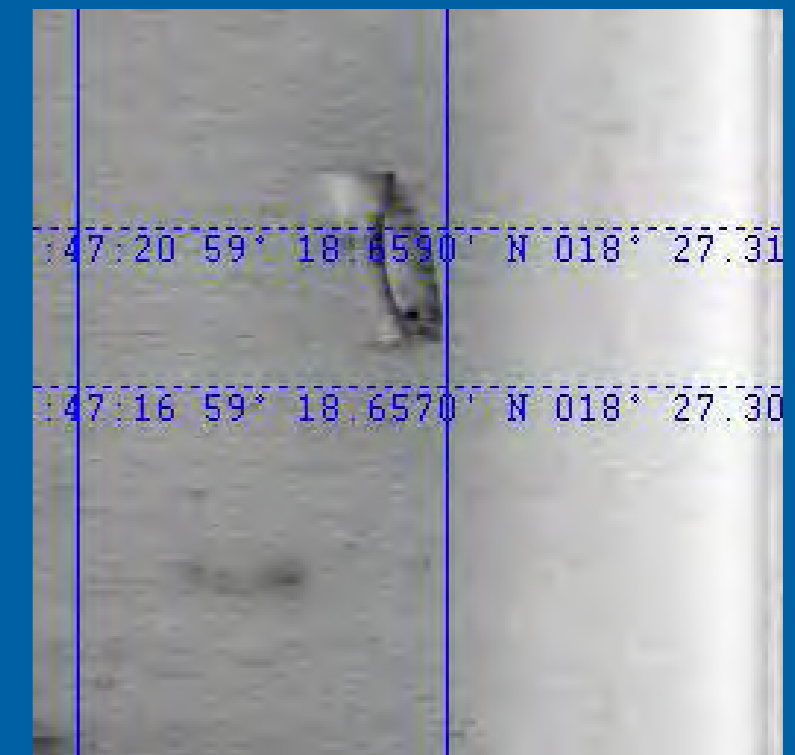
Sjöhistoriska museets arkeologienhet genomförde på uppdrag av Värmdö kommun en arkeologisk granskning av side scan sonar data från Grisslingen, Värmdö. Granskningen utfördes i juli 2010 och resulterade i totalt 24 sonarindikationer varav en indikation utgjorde en modern båtlämning.

The unit of Archaeology at the National Maritime Museum carried out an archaeological analysis of side scan sonar data from Grisslingen, Värmdö. The analysis was carried out in July 2010 and resulted in 24 sonar indications of which one is a modern boatwreck.

Spillvattenledning Grisslinge, Värmdö

Arkeologisk förstudie
Uppland
Stockholms län
Värmdö kommun

Eduardo Roa

SJÖHISTORISKA

Box 27131
102 52 Stockholm
Tfn: 08-519 549 00
www.sjohistoriska.se
ISSN 1654-4927

SJÖHISTORISKA

Spillvattenledning

Grisslinge, Värmdö

Arkeologisk förstudie

Uppland

Stockholms län

Värmdö kommun

Eduardo Roa

Sjöhistoriska museet
en del av Statens maritima museer

P.O. Box 27131
SE-102 52 Stockholm
Tel 08 519 549 00

www.sjohistoriska.se
www.maritima.se

Sjöhistoriska museet är miljöcertifierat enligt ISO-14001.

Den här rapporten är tryckt på miljövänligt, FSC-certifierat papper utan optiska vitmedel (OBA), tillverkat på ett koldioxidneutralt pappersbruk.

© 2010 Sjöhistoriska museet
Arkeologisk rapport 2010:14
ISSN 1654-4927

Kart- och ritmaterial Författaren.

Layout Franciska Sieurin-Lönnqvist, Arkeobild.

Omslagsbild Sonarbild ID2108 – nr 5.

Kartor Copyright Sjöfartsverket spridningstillstånd.

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning och bakgrund	4
Topografi och kulturmiljö	5
Syfte, metod och resultat	6
Diskussion	7
Referenser och administrativa uppgifter	9

Sammanfattning och bakgrund

Sammanfattning

Sjöhistoriska museet, som är en del av Statens maritima museer (SMM), har på uppdrag av Värmdö kommun utfört en arkeologisk förstudie i sjön Grisslingen mellan Ålstäket och Mölnvik, Värmdö kommun. Förstudien bestod av granskning av side scan sonar data och resulterade i 24 sonarindikationer. En av indikationerna visade sig vara en modern båtlämning. Det granskade området sträcker sig inom 50 meter från den planerade spillvattenledningen.

Bakgrund

Värmdö kommun planerar att förlägga en ca två kilometer lång spillvattenledning mellan Ålstäket och Mölnvik, i Grisslingen, Värmdö kommun. Sjöhistoriska museet, som är en del av Statens maritima museer (SMM), utförde 2006 en undersökning i Grisslingen inför en tidigare förläggning. Undersökningen 2006 bestod i en side scan sonar kartering samt dykbesiktningar på de indikationer som påträffades.

Eftersom spillvattenledningens sträckning ändrats jämfört med det tidigare förslaget från 2006, har Sjöhistoriska museet, på uppdrag av Värmdö kommun, genomfört en ny granskning. Ett område om 50 meter från den planerade sträckningen för spillvattenledningen har granskats. De side scan sonar data som samlades in 2006, har en sådan täckningsgrad att de kunde även användas vid den nu aktuella granskningen.

Topografi och kulturmiljö

I samband med undersökningarna 2006 påträffades ett 20-tal indikationer som tolkades som fartyglämningar. Dessa indikationer okulärbesiktades och några visade sig vara mindre båtlämning-

ar. Sju av dessa är belägna inom det nu aktuella undersökningsområdet. Inga av dessa lämningar utgör dock fasta fornlämningar och redovisas inte i denna rapport.

Syfte, metod och resultat

Syftet med förstudien är att genom en arkeologisk granskning av Sjöhistoriska museets tidigare sonarkartering samt av Clinton Mätkonsults genomförda geofysiska kartering, lokalisera och beskriva indikationer som kan visa sig utgöra kulturhistoriska lämningar.

Analyserna genomfördes i ”Chesapeake” Sonarwiz, en programvara för uppspelning av sonardata i XTF-format.

Klassifikationer av indikationerna i samband med granskningen har gjorts enligt nedan:

- 1) Fartygslämning. Indikationen utgörs av en tydlig fartygslämning.
- 2) Område med flera tydliga indikationer. Det kan utgöra en eller flera sönderbrutna och fragmenterade fartygslämningar.
- 3) Enstaka objekt. Indikation som utgörs av enstaka oidentifierade objekt.

Alla indikationer oavsett klassifikation kan utgöra kulturhistoriska lämningar, således utgör denna klassifikation ingen rangordning av vad som kan utgöra fast fornlämning.

Granskningen resulterade i en klass 1 indikation (nr 5). De resterande sonarindikationerna har tolkats som naturbildningar.

Diskussion

Geofysisk kartering genom SSS och en arkeologisk analys av dess resultat är ett vedertaget sätt att ta fram indikationer på kulturhistoriska lämningar. Det är viktigt att framhålla att geofysisk kartering och arkeologisk analys inte är en metod för att identifiera samtliga förekommande kulturhistoriska lämningar i ett område. Lämningar som är täckta av bottensediment är inte synliga på sonaren. Även strömmar, vågor och skiktningar i vattnet kan helt dölja indikationer eller resultera

i en feltolkning. I detta avseende har en geofysisk kartering brister, men det är en rimlig metod i relation till kostnad och effektivitet. Indikationer framtagna i en analys av en geofysisk kartering kan inte säkert bedömas som kulturhistoriska lämningar annat än om de besiktigas av dykande arkeologer alternativt filmas med ROV (en fjärrstyrd undervattensfarkost). I vissa fall krävs även datering med dendrokronologi eller ^{14}C -analys.

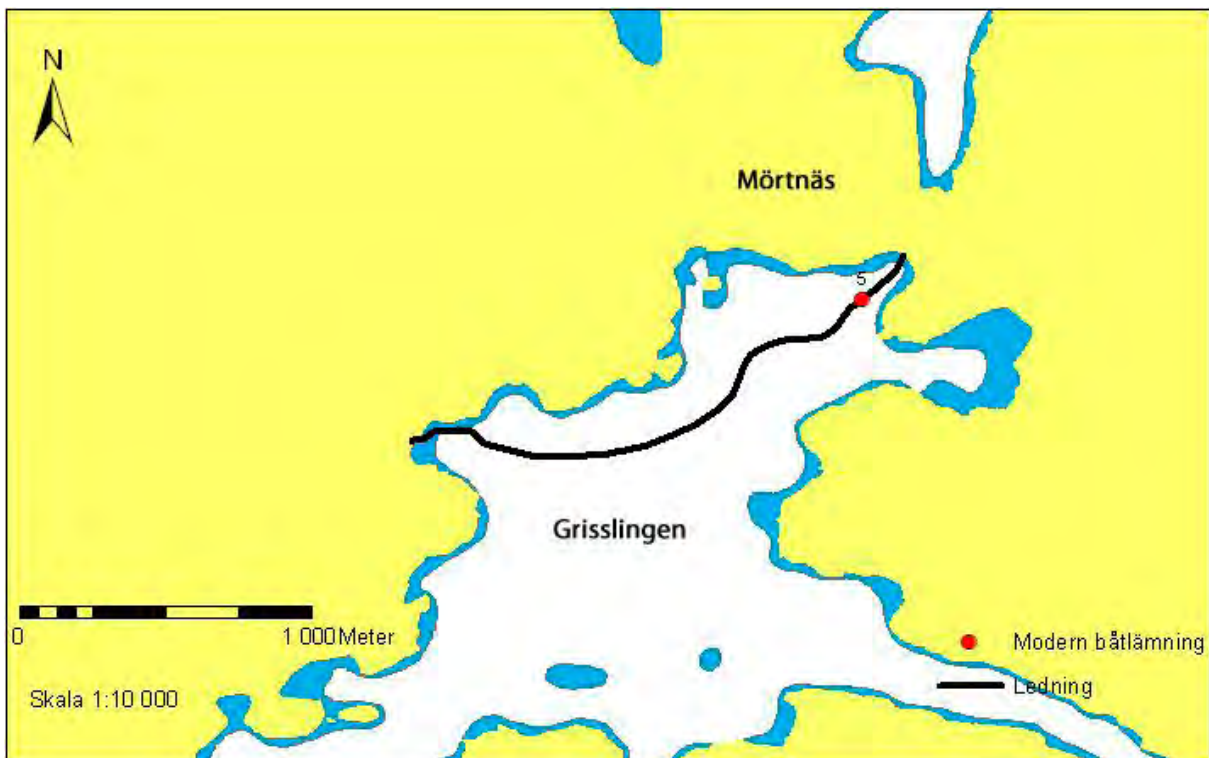

Fig. 1. Detaljkarta över sjön Grisslingen med den påträffade båtlämningen.

Nr	Ind.	Klassificering	Beskrivning	Position SWEREF 99 TM
5	2108	1	Fartygslämning. Klinkbyggd, 4 meter lång och 1 meter bred. Sten- fylld, troligen sänkt. modern	N 6579793 E 696649

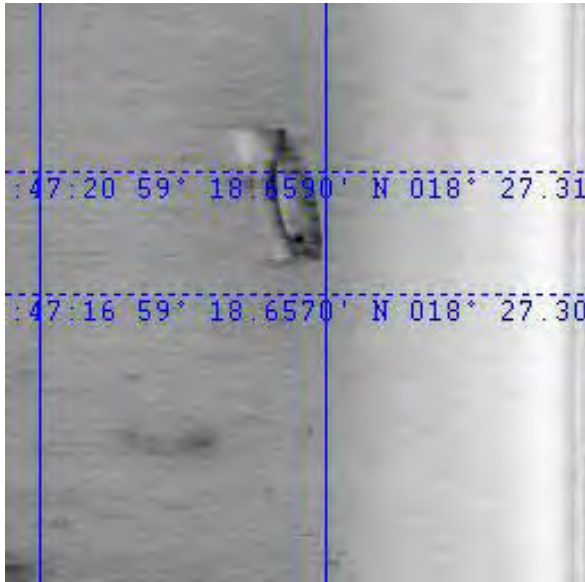

Fig. 2. ID2108 – nr 5.

Referenser och administrativa uppgifter

Referenser

Bengtsson, B & Höglund, P, 2008. Vatten och avloppsledning mellan Hemmesta och Kåppala. Sjöhistoriska museet Rapport nr 2008:7. Stockholm

Tekniska och administrativa uppgifter

Statens maritima museers dnr: 489/06-51

Sjöhistoriska museets projektledare:

Göran Ekberg

Sjöhistoriska museets rapportansvarig:

Eduardo Roa

Sjöhistoriska museet övrig personal:

Urban Mattsson

Orsak till undersökningen: Utläggning av spillvattenledning

Uppdragsgivare: Värmdö kommun

Undersökningstyp: Arkeologisk förstudie

Undersökningstid: augusti 2010

Kommun: Värmdö

Län: Stockholms län

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM